

De gladde snavelneut laat meer zien dan alleen zijn tanden

Adriaan Gmelig Meyling & Rykel de Bruyne, Stichting ANEMOON

De eerste gladde snavelneut, die in 2019 in de Westerschelde werd gevonden, was een complete verrassing. Nu, vijf jaar verder, heeft dit exotische schelpdier zich permanent gevestigd. De soort is onder andere aangetroffen in de Nederlandse en Vlaamse Noordzeekustzone, het Noordzeekanaal en onlangs in het Grevelingenmeer, waar ze in een nogal bijzondere biotoop leeft. De kans is groot dat verdere uitbreiding zal volgen.

Met lange tanden

De gladde snavelneut (*Yoldia limatula*) is een vreemd dier. Deze exoot uit de Verenigde Staten en Canada wijkt niet alleen qua schelpvorm af van de meeste inheemse tweekleppigen, ook de leefwijze kan afwijken. De soort werd op 26 september 2019 aangetroffen in de Westerschelde. Toen er relatief snel daarna ook meldingen kwamen van het Belgische strand bij Koksijde (2020), de Voordelta en het Noordzeekanaal (2021), werd wel duidelijk dat dit een blijvertje zou worden. Behalve in monsters tijdens bodemdierenonderzoek, zijn ook op strandjes langs de Westerschelde zowel oude als jonge exemplaren gevonden. En wie duikt kan ze ook in levenden lijve zien. Dit jaar werd een populatie ontdekt in het Grevelingenmeer.

Dooie boel

In het Grevelingenmeer bleek dat deze nieuweling er nogal obscure gewoonten op nahoudt. De dieren werden door duikers gevonden op plaatsen die voor de meeste organismen dodelijk zijn. Op diepten tussen 13 en 17 meter, waar 's zomers zuurstofarme omstandigheden heersen, ziet de bodem zwart en liggen overal dode of stervende dieren. Maar juist hier steken deze schelpdieren de snavelachtige kant van hun schelp en een lange slurf (sifobuis) uit het slib om zich te voeden en blijken ze springlevend.

Uiterlijk

De gladde snavelneut kan tot 6 x 4 cm worden. De schelpen zijn vrij stevig, plat en aan de achterkant toegespitst. Het topgedeelte, waaruit de schelp groeit, ligt vrijwel in het midden.

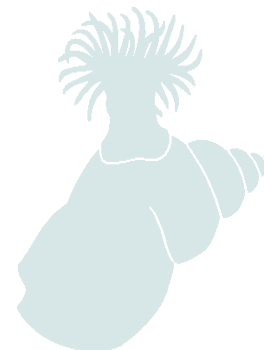
De buitenzijde is glad met alleen groeilijnen. De kleur is grijswit of geelgrijs, de opperhuid groenbruin. De binnenkant heeft een glanzende parelmoerlaag, vergelijkbaar met die van parelmoerneuten.

Daar is ook de Nederlandse naam van afgeleid. Het linker- en rechterscharnier (slot) hebben elk een rij van circa 50 gelijkvormige tanden, die aan de bovenkant op elkaar inhaken. Deze vorm (taxodont slot) is anders dan bij de meeste andere tweekleppigen, waarbij het slot uit verschillende tandvormen bestaat (heterodont slot). De slotband die de schelpen verbindt, is zowel in- als uitwendig. Bij het levende dier valt vooral de voet op, waarin een dwarsgeribbelde lengtegroeve zit.

De gladde snavelneut is onder meer herkenbaar aan zijn snavelvormige achterkant. (Foto: Marco Faasse)

Uit de bodem van het Grevelingenmeer stekend exemplaar van de gladde snavelneut met een opvallend lange sifobuis. (Foto: Renate Olie)

Verwarring

De gladde snavelneut is niet te verwarren met andere momenteel in ons land voorkomende soorten. In Zeeland spoelen echter ook schelpen en fragmenten aan uit vroegere geologische tijdperken. Het is dan mogelijk fossiele exemplaren te vinden van andere gelijkende soorten. Maar die blijven allemaal kleiner. Ver weg in de Noordzee, buiten de Nederlandse zone, leeft nog de geribde snavelneut (*Nuculana minuta*). Die wordt hoogstens 19 mm. Een slot met alleen gelijkvormige tanden komt verder nog voor bij onder andere arkschelpen en parelmoerneuten. Deze laatste groep is sterk verwant. Hiervan leven meerdere soorten in het Nederlandse offshoregebied. Parelmoerneuten zijn echter min of meer driehoekig en missen de sifonen.

Ecologie

Snavelneuten zijn snelle gravers die in het sediment zitten, waarbij alleen hun snavelvormige achterkant iets boven de bodem uitsteekt. Ze voeden zich met naar de bodem gezakte voedseldeeltjes (detritus). Met hun tot lange tasters uitgegroeide mantelflappen graven ze een ondergrondse voedingskamer. In de voedingskamer aanwezige voedseldeeltjes brengen ze met de tasters direct naar de mond. Het dier kan ook met een lange sifobuis het bodemoppervlak om zich heen afzoeken. Faeces en pseudofaeces lozen ze via de uitstroomsifo in het water.

Uitbreidend

Het oorspronkelijke verspreidingsgebied ligt tussen Nova Scotia en North Carolina in de Noordwest-Atlantische Oceaan. De Nederlandse vondsten zijn de eerste in Noordwest-Europa. Inmiddels leeft deze exoot ruim vijf jaar in ons land. Het is volgens mariene ecologen al lang niet meer de vraag of, maar vooral hoe snel en waarheen de soort zich verder zal verspreiden. Hoogstwaarschijnlijk zal de gladde snavelneut op een bepaald moment ook de Waddenzee bereiken. Alleen gericht uitkijken naar het dier en/of naar losse aangespoelde schelpen, kan ons vertellen wanneer dit het geval is.

Verder lezen

Driessen, F., W. van Looijengoed & R.H. de Bruyne, 2020. De Gladde snavelneut, een nieuwe tweekleppige in Nederland.

Nature Today, 7 juni 2020. Klik hier.

Faasse, M., R. Olie & R.H. de Bruyne, 2024. Leven tussen lijken: snavelneuten opgedoken in het Grevelingenmeer.

Nature Today, 21 juli 2024. Klik hier.

